

Psychosomatika aneb co děti vzkazují svému okolí?

Psychosomatické nemoci jsou zvláštní. Ve své podstatě neexistují. Stanovit jednotnou definici, a jednoznačně říct, co to je psychosomatické onemocnění je obtížné. Každá nemoc má svůj zcela „unikátní“ klinický průběh, svou léčbu. Zcela specifickou skupinou v případě psychosomatických onemocnění jsou děti předškolního a mladšího školního věku. Psychosomatika – to je především „nepsaná zpráva“ dítěte pro jeho okolí – rodiče, pedagogové, rodina. Je to nemoc duše a těla. Je to důsledek „příběhu“ dítěte, jeho prožívání. Téma psychosomatických onemocnění a poruch je rozsáhlé, pojďme nahlédnout do oblasti spojené s rodinou.

BC. LENKA POLÁŠKOVÁ

Problémy spojené s psychosomatikou dítěte jsou v současné době častým jevem, se kterým se učitelky mateřských škol setkávají. Situaci nelze podceňovat. Projevy u dětí jsou různé, avšak příčina bývá v těchto případech poměrně často totožná – **konflikt v rodině a citová „vyčerpanost“ či citové strádání.**

Psychosomatika v obecném kontextu

Typická základnost psychosomatických onemocnění je to, že nemoc vypadá jako organická, až po důkladném vyšetření lékařem se projeví, že je nutné analyzovat oblast psychických a sociálních faktorů. Zde je pak nutné **navštívit dětského klinického psychologa**, který případně zahájí rodinnou psychoterapii. S problémy v oblasti psychosomatiky se u dětí setkáváme častěji než u dospělých, obvykle v 8–10 %, které navštíví pediatra. Nejčastější typy psychosomatických obtíží u dětí jsou:

- Bolesti hlavy (častěji u dívek)
- Únava
- Bolesti břicha
- Migrény
- Teploty
- Kolapsové stavy
- Poruchy vyměšování
- Poruchy příjmu potravy
- Onemocnění kůže (bradavice, atopický ekzém)

Zejména **dlouhodobý stres, zátěž na psychiku dítěte, prožitky strachu a dlouhodobá nejistota a úzkost** mohou nejen narušovat prožívání dítěte, ale také jeho uvažování a chování. Balcar již v roce 2006 definoval, že psychologické aspekty psychosomatických poruch v dětství jsou často výsledkem **neodžitých emocí nebo reakce dítěte na příliš silný, často se opakující nebo dlouhotrvající emoční stres**, který působí na stav a vývoj osobnosti svou prožitkovou stránkou, na stav a vývoj organismu svou fyziologickou stránkou.

” Psychosomatické poruchy jsou často výsledkem neodžitých emocí nebo reakce na příliš silný či dlouhotrvající emoční stres.

Psychosomatické onemocnění a traumatická zkušenost dítěte

S psychosomatickými onemocněními se můžeme setkat také v případě **traumatických zkušeností dítěte**. Doporučuji knihu docenta Oldřicha Matouška **Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče**, která se oblastí

Bodové hodnocení stresových situací u dětí mladšího a staršího školního věku

Vyhodnoťte součet bodů podle událostí za posledních 12 kalendářních měsíců:

• Úmrtí rodiče	100
• Rozvod rodičů	73
• Rozchod rodičů	65
• Časté služební cesty rodiče	63
• Úmrtí blízkého člena rodiny	63
• Vlastní nemoc či zranění	53
• Nový sňatek rodiče	50
• Ztráta zaměstnání rodiče	47
• Usmíření rodičů	45
• Matka jde do zaměstnání	45
• Změna zdravotního stavu člena rodiny	44
• Těhotenství matky	44
• Potíže ve škole	39
• Přírůstek nového člena do rodiny	39
• Změna učitele či třídy	39
• Změna financí v rodině	38
• Zranění, nemoc přítele	37
• Změna četnosti setkání sourozenců	35
• Obavy ze šikany	31
• Krádež osobních věcí	30
• Změna úkolů doma	29
• Starší sourozenec opouští domov	29
• Kritika z rodiny	28
• Stěhování nebo příchod do nové školy	26
• Získání i ztráta domácího zvířete	25
• Změna návyků	24
• Neshody s učitelem	24
• Stěhování kamaráda jinam	20
• Prázdniny s rodinou	19
• Změna přítele	18
• Pobyt v letním táboře	17
• Potrestání za lež	11

Vyhodnocení:

- méně než 150: Průměr, dítěti se daří zvládat zátěž bez výraznějších poruch chování.
- 151–300: Nadprůměrná zátěž, zvýšená pravděpodobnost stresových poruch chování dítěte.
- nad 300: Míra poruch chování bude zřejmě natolik intenzivní, že si vyžádá odbornou péči.

ZDROJ: *Vitalia (Dotazník podle M. Stoppardové)*

Dostupné na: <http://www.vitalia.cz/clanky/psychickou-zatezi-jsou-tragedie-ale-i-uspechy>

Box: prosím vymyslet titulek, díky

KDYŽ DÍTĚ...	MOŽNÁ TÍM CHCE ŘÍCT...
Nechce být v objetí:	<ul style="list-style-type: none"> Nenaučilo jsem se dotýkat druhého, proto se objetí bojím. Bylo jsem týráno dospělým, teprve se učím jim důvěřovat. Nezažilo jsem láskyplnou péči dospělého.
Chová se ke všem dospělým stejně bez rozdílu:	<ul style="list-style-type: none"> Mí pečovatelé nebyli spolehliví a zanedbávali mne, proto hledám pocit bezpečí a uznání kdekoliv a jakkoliv.
Snadno se rozzlobí:	<ul style="list-style-type: none"> Cítím se vyděšeně a pokouším se ochránit před situací, která se podobá mým předchozím špatným zkušenostem. Cítím frustraci, protože neumím vyjádřit své pocity a potřeby. Cítím se vyčerpaně – neumím to vyřešit. Nenechávej mne samotné, bojím se samoty. Musím být ve střehu, protože jsem dosud nepotkalo dospělého, kterému bych mohlo věřit.
Chce být o samotě:	<ul style="list-style-type: none"> Nevím, co dělat s tím, co se kolem mě děje. Vše je pro mne nové, matoucí. Cítím zahlcení podněty, potřebuji si odpočinout.
Neposlouchá:	<ul style="list-style-type: none"> Nerozumím všemu, co se mi říká, protože se mnou moc nikdo nemluvil, když jsem bylo malé, neumím naslouchat. Mám nedostatky v učení, a tak nerozumím všem pokynům.
Šikanuje nebo je agresivní:	<ul style="list-style-type: none"> Zacházím s ostatními, jak bylo zacházeno se mnou. Bojím se. Snažím se otupit vlastní bolest tím, že ji způsobuji jiným. Takhle jsem se naučilo chránit samo sebe.
Krade:	<ul style="list-style-type: none"> Nic nemám, nemám co ztratit. Nikdo se nestaral o mé potřeby a já neočekávám, že by tomu tak teď bylo.

ZDROJ: Matoušek, O.: *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče. Druhé rozšířené vydání. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0522-7*

práce s rodinou podrobně zabývá. Právě Matoušek nazval rodinu v našem civilizačním okruhu za instituci skořápkovou, rizikovou, nestabilní a křehkou. Ve své knize popisuje například projevy chování dítěte jako důsledek traumatické zkušenosti (viz box).

Léčba psychosomatických onemocnění

Úplné vyléčení dítěte znamená poměrně **detailní zmapování situace rodiny**. Psychosomatická porucha stejně jako psychické onemocnění je ovlivněna silou a způsobem

” Při řešení psychosomatických poruch je klíčové mít možnost sdílet, cítit podporu.

komunikace v rodině. Při hledání příčin se zkoumá nejen komunikace rodičů s dítětem, ale také komunikace dítěte s rodiči. Zcela zásadní je, aby se léčba nesoustředovala na nemoc jako takovou, ale na dítě. Projev somatického onemocnění je zpráva vnitřního nastavení těla, orgánů, které

reflektuje navenek ne-schopnost. Je to zcela individuální záležitost, kterou ovšem za psychické onemocnění nelze označovat a dítě jakkoli nálepkovat.

Jedním z klíčových „léků“ je, aby mělo dítě **možnost sdílet, cítilo podporu**. V současnosti je jedním z největších problémů některých rodičů skutečnost, že i přes to, že jejich děti mají nadbytek v oblasti materiální, mohou emocionálně velice strádat. Tuto skutečnost si přiznávají buď velice těžce, nebo nejsou vůbec ochotni si ji připustit. Vždy je nezbytné zabývat se v případě léčby oblastí somatickou, psychickou a **zabývat se také rovinou sociální, v širším kontextu**.

Zajímavosti léčby psychosomatických onemocnění

Od ledna 2018 mají na severní Moravě například pacienti Frýdecko-Místecké nemocnice možnost absolvovat **vyšetření a léčbu v oboru psychosomatické medicína**.

„Psychosomatika se zabývá nemocným člověkem v jeho celistvosti, tedy nejen tělem, ale i psychikou a mezilidskými vztahy, zasazuje stonání do **kontextu životního příběhu pacienta**. Je dokázáno, že tělo, duše a mezilidské vztahy se vzájemně ovlivňují – již v 70. letech 20. století byl vytvořen

Literatura

- BIERACH, A. J. *Varovné signály duše*. Praha: Alternativa, 1995.
- DANZER, G. *Psychosomatika: celostný pohled na zdraví těla*. Praha: Portál, 2001.
- DETHLEFSEN, T., DAHLKE, R. *Nemoc jako cesta*. Praha: Agumarin, 1995.
- KUČÍREK, J. *Psychosomatika a děti*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006.
- PONĚŠICKÝ, J. *Psychosomatika pro lékaře, psychoterapeuty i laiky*. Praha: Triton, 2002.
- TRAPKOVÁ, L., CHVÁLA, V. *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál, 2004.

tzv. bio-psycho-sociální model nemoci,“ vysvětluje lékařka rehabilitačního oddělení MUDr. Sylva Bobotová, která se psychosomatikou zabývá. ■

Autorka externě spolupracuje s redakcí a působí jako lektorka

TouchBOX - mobilní dotykový interaktivní LCD pro školky

- Ovládání **perem, prstem** nebo **dlaní**
- Dotykový LCD displej 55" (140 cm)
- Skvělý pro výukový SW Barevné kamínky

Video a více informací najdete na:

www.consulta.cz
nebo nám zavolejte na 517 356 635

